

PORODICA KLAPUH

"Dok je posipao onaj pijesak po lokvama krvi, optuženi J.J. i jedan od braće K.1. bacili su tijelo K.H. preko mosta u rijeku. Zatim je V.Z. izveo iz kola one dvije ženske osobe koje su stale pored vozila i koje su vrištale. Tad je K.R. izvadio pušku iz vozila i pucao u K.H. ženu. U vrijeme pucanja bio je leđima okrenut pa kada se spremao da uđe u vozilo, svi optuženi su zajedno tu žensku osobu bacili preko mosta."

Svjedočenje Vidoja Golubića u vezi slučaja porodice Klapuh. Izvod iz presude Višeg suda u Podgorici K.br.20/96 od 16.12.1996. godine.

Uvod

Plužine je grad koji se nalazi na sjeverozapadu Crne Gore, uz granicu Bosne i Hercegovine. To je grad kroz koji su devedesetih godina prošlog vijeka izbjeglice ulazile u Crnu Goru, dok su napuštale ratom zahvaćene gradove Bosne i Hercegovine. Porodica Klapuh je 6. jula 1992. godine takođe odlučila da ode iz Foče, uz pomoć svojih komšija i poznanika – pripadnika Srpske Republike Bosne i Hercegovine – specijalnog odreda „Dragan Nikolić”. Nekoliko sati kasnije, na mostu „Obrada Cicmila“ u Plužinama, porodica je ubijena. Za njihovo ubistvo osuđeno je pet pripadnika ovog odreda, ali do danas je odgovarao samo jedan – pomagač iz Crne Gore, Vidoje Golubić. Ovaj slučaj su obilježila dva suđenja, dvije presude, kao i bjekstvo ostalih učesnika u zločinu.

Opis događaja

Vidoje Golubić je prije rata u Bosni i Hercegovini radio u Medicinskom centru u Foči. Nakon izbijanja rata, negdje u aprilu 1992. godine prijavio se kao dobrovoljac u redove teritorijalne odbrane. Srpska Republika Bosna i Hercegovina tada nije imala aktivan sastav vojnih jedinica već je formirala samo teritorijalnu odbranu a on je bio raspoređen u posebnom odredu vojne policije, a kasnije je prebačen u Jedinicu za specijalna dejstva koja je bila u sastavu teritorijalne odbrane.¹

Dana 6. jula 1992. godine, Vidoje je bio na jednoj sahrani u Foči. Slučajnim prolaskom pored kuće svog prijatelja zapazio je Janka Janjića, Zorana Vukovića, Zorana Simovića, Radomira i Milomira Kovača. Svi oni bili su pripadnici Srpske Republike Bosne i Hercegovine – specijalnog odreda „Dragan Nikolić”. U društvu sa njima su bili i Klapuh Hasan, njegova žena Ferida i kćerka Sena.

Golubića je, tom prilikom, jedan njegov prijatelj zamolio da mu otprati brata Hasana do Šćepan Polja u Crnoj Gori, budući da je na tom dijelu put nesiguran, pa su mislili da je bezbjednije ako ide više vozila. Porodica Klapuh je za tu uslugu platila i određenu sumu novca. Krenuli su u koloni od tri vozila. Pripadnici specijalnog odreda bili su naoružani automatskim puškama i pištoljima.

U toku vožnje prema Šćepan Polju, Janko Janjić je navodno rekao Golubiću da će da ubije Hasana, a kao razlog naveo nešto što je bilo između njega i Jankovog oca. Golubić je rekao: „Nema potrebe to da radiš, pusti ga da ide svojim putem”. Više o tome nijesu razgovarali.²

Kada su stigli do Šćepan Polja svratili su u jednu kafanu. Janko Janjić je uveo Hasana i sa njim sjedio za posebnim stolom, dok supruga i kćerka nijesu ulazile unutra. Golubić je primijetio da je u jednom trenutku Hasan dao Janku određenu sumu novca, ali navodno nije znao zašto

¹ Prepis presude Višeg suda u Podgorici zbog k.d. ratni zločin protiv civilnog stanovništva od 16.12.1996.

² Isto;

ni koliko. Kod njih za stolom su došla braća Kovač i Zoran Simović. Sve vrijeme su razgovarali o situaciji u Foči. Nakon izlaska iz kafane Golubić je primijetio da se Janko i Zoran Vuković nešto dogovaraju, nakon čega mu je Janko prišao i rekao da idu do Plužina, objašnjavajući da nema autobusa i da porodicu Klapuh treba da otprate. Na granici su ostavili puške, osim što je jedan od braće Kovač u kolima zadržao jaknu, tako da policija na graničnom prelazu nije vidjela pušku koja je ostala u autu, dok im na granici nijesu oduzimali pištolje.

Golubić je vozilom krenuo prvi sa Šćepan Polja, a Janko Janjić je bio sa njim. Iza njega se kretalo vozilo marke „Ford“ kojim je upravljao Zoran Vuković, a iza Zorana, bila je „Lada“ u kojoj su bila braća Kovač. U vozilu „Ford“ nalazila se porodica Klapuh. Odstojanje između vozila bilo je oko 50 metara, u toku vožnje ovakav raspored nijesu mijenjali i tako su stigli do mosta „Obrada Cicmila“ u Plužinama. Pri dolasku na most Janko je izvadio pištolj i repertirao ga, a kada su došli na drugu stranu mosta, rekao je Vidoju da zaustavi vozilo. Poslušao je njegovo naređenje pa su vozila koja su se kretala za njim stala.

Tada je primijetio da nešto nije bilo u redu sa njegovim vozilom, te je radio nešto oko osigurača. Nakon kraćeg vremena čuo je pucanj. Kada je izašao iz vozila vidio je Hasana kako leži na zemlji. Kada je upitao Janka šta se desilo, kratko mu je odgovorio: „Ubio sam ga“. Nakon toga je naredio Vidoju da uzme pijesak i da prekrije krv koja se izlila iz rane. Dok je posipao pijesak po lokvama krvi, Janko i jedan od braće Kovač bacili su Hasanovo tijelo preko mosta u rijeku. Zatim je Zoran Vuković izveo iz kola Feridu i Senu, koje su stale pored vozila i vrištale. Tada je Radomir Kovač izvadio pušku iz vozila i pucao u Feridu. Svi optuženi su je zajedno bacili u rijeku. Ona je još uvijek bila živa.

Slika br. 1: Most na kojem je ubijena porodica Klapuh

Golubić je u svom iskazu rekao da je, kada se spremao da uđe u auto, čuo kako Zoran Vuković govori Seni da ona ide i da njoj neće ništa. U tom momentu jedino još Zoran Vuković i Zoran Simović nijesu ušli u vozilo. Djevojka je išla polako i govorila: "Zoka, nemoj molim te!". Obojica su išla za njom. Golubić se vozilom polako kretao i kada je prešao oko 100 do 150 metara,

stao je i sačekao da ga pristignu. U međuvremenu je čuo dva pucnja. Pretpostavio je da su ubili i djevojku. Ali, kao i njena majka, Ferida se još uvijek borila za život. Međutim, obje su ipak preminule nekoliko sati kasnije.

Golubić dalje u svom iskazu navodi da su nakon krvavog čina svi sjeli u kafanu i razgovarali o onome što se desilo. Navodno je jedan od braće Kovač rekao Janku da nije trebalo to da urade. Tu su se zadržali kratko, popili po „piće – dva“ i vratili se do Šćepan Polja, svratili u još jednu kafanu i zatim otišli nazad u Foču.³

Sudski postupak

Tijela porodice Klapuh pronašao je putar koji je uočio krv na asfaltu, a onda i tijela duboko u ponoru.

Na samom početku mosta „Obrada Cicmila“ izgrađen je tunel. Odmah pri izlazu iz tunela, u istrazi su pronađeni tragovi krvi koji su prekriveni pijeskom. Tragovi krvi nalazili su se i na trotoaru po desnoj strani puta. Sa lijeve strane mosta, na kamenitom dijelu, prvo je pronađen ženski leš. Odmah ispod mosta, u vodi, nalazilo se Hasanovo tijelo. Uzvodno, pored rijeke, ali na suvom, pronađen je još jedan ženski leš. Prije mosta, na metalnom braniku, sa desne strane pronađen je otisak od zrna od metka, kod čoška odvojnika pronađena je čaura od pištolja, tragovi krvi kao i jedna zubna proteza. Prije mosta, niz strminu, pronađen je ženski sat, a malo bliže i traka za kosu.⁴

Obdukcijom je utvrđeno da je Klapuh Hasan umro usljed povrede nanijete hicem iz pištolja u potiljak. Smrt je nastupila neposredno nakon zadobijenih povreda.⁵

Klapuh Ferida, umrla je usljed udahnuća krvi iz rane nanijete vatrenim oružjem (automatskom puškom) u predjelu vrata. Ostale povrede nastale su neposredno prije smrti, kao posledica pada sa visine, što govori da je bila živa nakon što je bačena sa mosta i umrla je tek nekoliko sati kasnije.⁶

Klapuh Sena je takođe umrla nasilnom smrću, a uzrok smrti su brojne povrede tijela. Obdukcijom je utvrđeno da je imala prostrjelne rane u predjelu grudnog koša, kao i povrede u predjelu glave, nanijete tupim predmetom, dok su povrede stopala i prelom kostiju nastale prilikom pada sa visine na tvrdu podlogu. Ona je, kao i njena majka, preminula tek nekoliko sati nakon zadobijenih povreda.⁷

³ Prepis presude Višeg suda u Podgorici zbog k.d. ratni zločin protiv civilnog stanovništva od 16.12.1996.

⁴ Isto

⁵ Isto

⁶ Isto

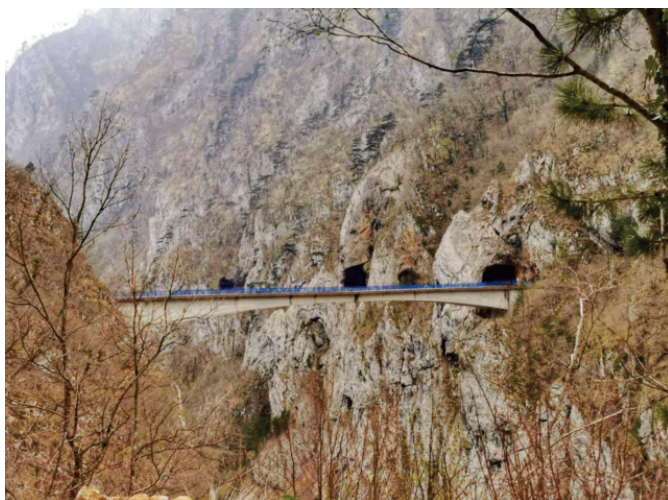
⁷ Isto

Policija je brzo utvrdila ko su žrtve i ko su zločinci, jer je sve bilo registrovano u knjizi punkta graničnog prelaza na Ščepan Polju. Međutim, ono što je u velikoj mjeri otežavalo privođenje zločinaca pravdi, jeste to što su bili u bjekstvu, ali i činjenica da je na prostoru Bosne i Hercegovine u to vrijeme i dalje buktio rat i vladalo bezakonje. Ipak, mjesec dana nakon što je izvršen zločin, Vidoje Golubić je došao u Plužine da posjeti suprugu i dijete i tom prilikom je lišen slobode.

Presuda

Prvo suđenje je održano u Podgorici 1993. godine. U sudnici se, međutim, našao samo Golubić, dok se ostalima sudilo u odsustvu, jer su u to vrijeme bili u bjekstvu. Golubić je tom prilikom osuđen na osam mjeseci zatvora zbog neprijavlivanja krivičnog djela, a ostali na po 20 godina i to ne za ratni zločin, kako je stajalo u optužnici, već za ubistvo iz koristoljublja.

Nakon žalbe tužilaštva, Viši sud u Podgorici je 16. decembra 1996. godine donio novu presudu. Na tom suđenju je utvrđeno da su optuženi, djelujući kao saizvršioци, bili svjesni svog djela i htjeli njegovo izvršenje postupajući pri tom sa direktnim umišljajem. Kod optuženih je postojala svijest o zajedničkom djelovanju na planu izvršenja krivičnog djela, djelovali su po principu podjele rada prilikom lišenja života porodice Klapuh, koju su na prevaru - obećanjem da će ih za novčanu naknadu bezbjedno prevesti putničkim vozilima iz Foče do Plužina, dolaskom na most "Obrada Cicmila", lišili života i bacili tijela oštećenih u kanjon rijeke Pive. Očigledno je da je kod optuženih postojao prethodni dogovor kako i na koji način da izvrše predmetno krivično djelo i tačno se znalo koje će od pojedinih radnji preduzeti svaki od optuženih.⁸

Slika br. 2: Most na kojem je ubijena porodica Klapuh

⁸ Isto

Janko Janjić, Zoran Vuković, Radomir Kovač i Zoran Simović su izvršili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između Srba, Hrvata i Muslimana, kao pripadnici jedinice za specijalna dejstva vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Krivično djelo su izvršili prema civilnim licima muslimanske nacionalnosti koja su boravila i živjela u Foči, na području gdje su se odvijali oružani sukobi. Obzirom da je međunarodim pravilima: Ženevskom konvencijom o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12. 8. 1949. godine i dopunskim Protokolom uz Ženevsku konvenciju od 12. 8. 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba, stavljeno u zaštitu civilno stanovništvo, odnosno osobe koje ne sudjeluju neposredno u neprijateljstvima i zabranjeno je ubijanje civilnog stanovništva, to su optuženi u ovom slučaju postupali kršeći pravila navedenog međunarodnog prava.⁹

Takođe, u obrazloženju odluke stoji da za definisanje krivičnog djela ratnog zločina nije važno da li se dogodilo na teritoriji zahvaćenoj ratom, već da je u vezi sa ratom. Tako je sud, bez obzira što se zločin odigrao na teritoriji Crne Gore, odnosno na prostoru koji u tom trenutku nije bio zahvaćen ratnim dejstvima, niti je Crna Gora, odnosno SR Jugoslavija bila u ratnom sukobu sa Bosnom i Hercegovinom, odlučio da je ovo bez sumnje ratni zločin.

Prilikom odmjeravanja kazne, u odnosu na optužene Janka Janjića, Zorana Vukovića, Radomira Kovača i Zorana Simovića, sud je uzeo u obzir društvenu opasnost krivičnog djela ove vrste i optužene osudio na kazne zatvora u trajanju od po 20 godina.

Odlučujući o kazni za optuženog Vidoja Golubića, sud je cijenio sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, pa je sud na strani optuženog našao samo olakšavajuće okolnosti i to mladost optuženog, njegove porodične prilike - otac jednog maloljetnog djeteta, ranija neosuđivanost, dok otežavajućih okolnosti na strani optuženog nije bilo. Cijeneći olakšavajuće okolnosti sud je našao da će se sa kaznom zatvora u trajanju od osam mjeseci u okviru opšte svrhe krivičnih sankcija postići posebna svrha kažnjavanja da optuženi ubuduće ne vrši ovakva ili slična krivična djela.¹⁰

Ovo je bila jedna od prvih presuda za ratni zločin devedesetih godina na području bivše Jugoslavije, a prva na prostoru Crne Gore.

Izvršioci

Zoran Vuković je prvi put uhapšen 23. decembra 1999. u Bosni od strane SFOR-a. Dana 12. juna 2002. konačnom presudom osuđen je na 12 godina zatvora od strane Međunarodnog krivičnog suda za ratne zločine na području bivše Jugoslavije, za zločine protiv čovječnosti (silovanja i mučenja) počinjene protiv civilnog bošnjačkog stanovništva u opštini Foča tokom rata u Bosni i Hercegovini. Optužnica je teretila Zorana Vukovića za mučenje, porobljavanje i

⁹ Isto

¹⁰ Isto

silovanje žena i djevojčica nesrpske nacionalnosti u zatočeničkom objektu "Partizan" u Foči, kao i za pljačku imovine. U presudi stoji i da je Vuković učestvovao u napadu srpskih snaga na civilno bošnjačko stanovništvo. Nalazio se u Buk Bijeloj, 3. jula 1992, kada su u ovo naselje dovedeni mještani iz tog kraja, mahom žene i djeca, koji su premlaćivani i silovani. Istog dana je u Buk Bijeloj i sam silovao jednu ženu. Takođe je silovao djevojke i žene koje su bile zatočene u sportskoj dvorani "Partizan", a jedna od silovanih djevojaka bila je maloljetna.¹¹

U optužnici se navodi da je Zoran Vuković bio jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojnih jedinica u Foči.

Ono što je izazvalo nezadovoljstvo javnosti, a naročito najbližih članova porodice Klapuh, jeste da se na ovom suđenju nije ni pomenuo svirepi zločin počinjen u Plužinama niti je optuženom postavljeno jedno pitanje o tome.

Dana 28. novembra 2002. godine, Zoran Vuković prebačen je u Norvešku na izdržavanje kazne. Pušten je na slobodu nakon što je odležao dvije trećine kazne.

Na graničnom prelazu Kotroman, prilikom ulaska u Srbiju iz Bosne i Hercegovine, Zoran Vuković je opet uhapšen 25. decembra 2015. godine. Prilikom rutinske provjere dokumenata, srbijanski policajci su ustanovili da je za njim Crna Gora raspisala međunarodnu potjernicu, pa je Vukoviću određen ekstradicioni pritvor. Međutim, postupak ekstradicije do danas nije sproveden, iako je objavljeno da je Crna Gora zatražila njegovo izručenje.¹²

Janko Janjić Tuta je prije napada bosanskih Srba na Foču u aprilu 1992. godine, bio automehaničar i nezaposlen. Janjić je u ratu bio pripadnik 4. bataljona Fočanske brigade Vojske RS. Poginuo je u noći između 12. i 13. oktobra 2000. godine, u svom rodnom gradu, pružajući otpor pripadnicima SFOR-a koji su pokušali da ga uhapsu. Aktivirao je dvije ručne bombe. Od jedne su dvojica pripadnika SFOR-a poginula, a dvojica lakše povrijeđena. Drugom je raznio sebe. U stanu, u trenutku akcije SFOR-a, pored Janjića bili su prisutni i njegova majka, kćerka i brat Oliver sa suprugom i dvoje dece.

Zoran Simović ostao je nedostupan čak i zapadnim obavještajnim službama i danas je nepoznata lokacija na kojoj se nalazi.

Radimir Kovač Klanfa bio je jedan od zamjenika komandira Vojne policije Fočanske brigade Vojske RS. Njega su u avgustu 1999. godine u njegovom stanu u ulici Kralja Petra Karađorđevića u centru Foče, uhapsili pripadnici francuskih snaga SFOR-a. Tada je osuđen na 20 godina zatvora za zločine protiv čovječnosti usmjerene protiv civilnog bošnjačkog stanovništva Foče, što uključuje sistematska silovanja žena i djevojčica. Neke od njih su imale

¹¹ Odluka predsjednika Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine o ublažavanju kazne od 11. 3. 2008. godine; Predmet br. IT-96-23&23/1-ES.

¹² [http://www.hraction.org/2020/07/06/povodom-28-godina-od-ubistva-tri-clana-porodice-klapuh-iz-foce/](http://www.hrraction.org/2020/07/06/povodom-28-godina-od-ubistva-tri-clana-porodice-klapuh-iz-foce/)

samo 12 godina. Kaznu je izdržavao u Norveškoj¹³, da bi ga Haški tribunal, u julu 2013. godine, pustio na slobodu, kada je odslužio 14 od ukupno 20 godina, na koliko je osuđen.

Osim Vidoja Golubića, za koga je utvrđeno da nije imao direktnog učešća u izvršenju ovog zločina, ni Milomir Kovač, brat Radomira Kovača, nije odobravao ovo zlodjelo učinjeno porodici Klapuh, pa je samo 17 dana kasnije izvršio samoubistvo, pretopstavlja se, upavo zbog onoga što su njegov brat i ostali učinili tog 06.jula 1992. godine.¹⁴

Žrtve

O žrtvama, međutim, nema više informacija od toga čime su se bavili i koliko su imali godina. Hasan Klapuh je u trenutku smrti imao 64 godine, bio je ekonomista i dugogodišnji zamjenik upravnika KP doma u Foči. Ferida, stara 55 godine, bila je nezaposlena, dok je tridesetogodišnja Sena tek diplomirala na građevinskom fakultetu.

Sahranjeni su na privremenom groblju kod Trebjese, u Nikšiću u Crnoj Gori. Hasan i Ferida su iza sebe ostavili sina Ferida, koji 1992. godine nije pošao sa svojom porodicom u Crnu Goru.

U nekim izjavama datim medijima, kazao je da je ranije više puta dolazio u Crnu Goru na suđenja, ali i da bi obišao grobove svoje porodice koja je sahranjena u Nikšiću. Nakon hapšenja Zorana Vukovića, izjavio je da očekuje da će se konačno svi zločinci privesti pravdi. Malo je začuao, pa se ispravio: "Ne očekujem, ne znam šta da očekujem. Ja se samo nadam da će ubice moje porodice pravda konačno stići."¹⁵

Zaključak

Na kraju se postavlja previše pitanja. Zašto Vuković do danas nije izručen Crnoj Gori? Da li neko uopšte traži ostale učesnike ovog zločina? Da li je pravda zadovoljena time što su izvršio osuđeni, pa nije važno što svoju kaznu nisu odslužili?

Presuda za ratni zločin nad porodicom Klapuh, prva koja je donijeta u Crnoj Gori za ratne zločine devedesetih, mogla je da posluži kao dobar primjer kako ovakve slučajeve treba rješavati – istraga je bila efikasna, počinioци su brzo otkriveni i svi su osuđeni. Međutim, od donošenja presude pa do danas, na ovom slučaju se dalje ništa nije rješavalo. Jedni su i dalje u bjekstvu, drugi i dalje nisu izručeni Crnoj Gori. Pravda neće biti zadovoljena ako odgovara samo onaj koji je prikrivao tragove, dok oni koji su pucali i bacali sa mosta jednog po jednog člana porodice Klapuh i nakon skoro 30 godina, uspješno izmiču pravdi.

¹³ bosnjaci.net - „Kad dželati umisle da žrtve postanu” - <https://bosnjaci.net/prilog.php?pid=66565>;

¹⁴ DAN dnevne novine online - <https://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Feljton&clanak=539436&najdatum=2016-03-28&datum=2016-03-29>

¹⁵ Portalanlitika - „Spora ruka pravde”

Bibliografija

- ◆ Viši sud u Podgorici - prepis presude k.br. 20/96 od 16.12.1996. godine zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva;
- ◆ Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine. Predmet broj IT-96-23&23/1-ES, od 11.03.2008. godine. Odluka predsjednika suda o ublažavanju kazne u predmetu "Tužilac protiv Zorana Vukovića". Dostupno na:
- ◆ <https://www.icty.org/x/cases/kunarac/presdec/bcs/080311.pdf>
- ◆ <https://www.hraction.org/2020/07/06/povodom-28-godina-od-ubistva-tri-clana-porodice-klapuh-iz-foce/>
- ◆ Huseinović, Avdo. Kad dželatli umisle da žrtve postanu: Bosnjaci.net - 28. December 2018.;
- ◆ Simonović, Budo. Satima ranjene živjele u litici: *Dnevne novine DAN* - 28. Mart 2016.
- ◆ Sarača, Kenan, *Zbirka tekstova Genocid u Foči 1992 - 1995*
https://issuu.com/guruguru6/docs/genocid_u_fo__i_1992._-_1995._-_prv